

Inspirationsmateriale til PLEJEFORÆLDRE

TEENAGERE I FAMILIEPLEJE

EGMONT
Fonden

Carsten Kirk Alstrup

De fleste teenagere trives i deres plejefamilie

Dette inspirationsmateriale er udarbejdet specielt til dig, der som plejemor eller plejefar ønsker inspiration til, hvordan man bedst kan støtte teenagere i familiepleje.

Materialet er baseret på undersøgelsesrapporten *Teenagere i Familiepleje – set fra anbragte unge og plejeførelæres perspektiv*, som Videnscenter for Familiepleje i Københavns Kommune udgav i november 2012.

Helt overordnet viser undersøgelsen, at langt de fleste anbragte teenagere er glade for deres plejefamilie. Når de først har vænnet sig til at bo i en anden familie, sætter de stor pris på den omsorg og de faste rammer, som en plejefamilie kan tilbyde, og mange knytter stærke bånd – især til deres plejemor – selv om de anbringes i en sen alder.

Men der er også ting, som ifølge de unge kan gøres endnu bedre. Dem kan du læse om på de næste sider, hvor vi opsummerer hovedpointerne fra undersøgelsen, ligesom vi videregiver vores anbefalinger til plejeførelæere.

Vi håber, at du og din familie får glæde af materialet.

FAKTA OM UNDERSØGELSEN

- Undersøgelsen er foretaget af Videnscenter for Familiepleje, som er forankret i Center for Familiepleje i Københavns Kommune.
- Undersøgelsen blev gennemført i 2010-2012 og er baseret på interviews med 10 unge og 10 plejeførelæere samt en spørgeskemaundersøgelse udsendt til alle københavnske plejebørn i teenagealderen og deres plejeførelæere.
- Spørgeskemaet blev besvaret af 83 ud af 124 teenagere i familiepleje og 94 ud af 124 plejefamilier. Det giver en svarprocent på henholdsvis 67 og 76 procent.
- Undersøgelsen er støttet med midler fra Egmont Fonden.

Den første tid i plejefamilien kan være svær

Det kan i begyndelsen være en svær omstillingsproces for et barn at skulle bo i en ny familie. Særligt for unge, der anbringes som teenagere i familiepleje, kan det være svært at forholde sig til nye krav og regler, og den måde plejefamilien lever på. Flere har været vant til at agere som ”de små voksne”, der har taget ansvar for søskende og forældre, som ikke har magtet forældrerollen. Blandt andet derfor kan det være svært i begyndelsen at skulle forholde sig til, at der er nogle voksne som passer på én, laver regler og sætter grænser. Når den første vanskelige tid er overstået, giver flere af de unge udtryk for, at noget af det positive ved at være plejebarn netop er den struktur og de faste rammer, en plejefamilie tilbyder.

... jeg skulle være meget... ja, aktiv i hjemmet, og så'n virkelig fungere som et medlem. Og det har jeg også gjort, men jeg tror, at deres [plejefamiliens] forventninger var lidt højere end mine...” Sanne, 21 år

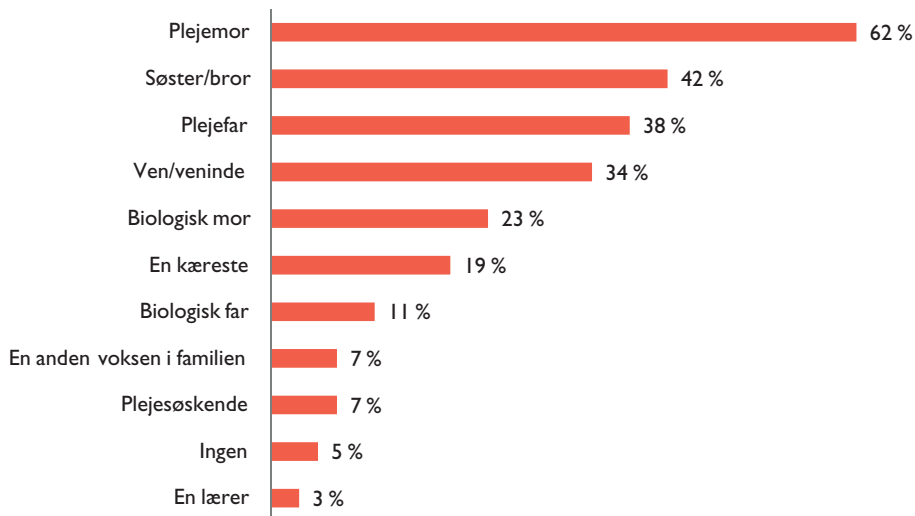
ANBEFALINGER

- **Vær opmærksom på, at det kan være en svær omstillingsproces for den unge.**
- **Lav indledningsvis en forventningsafstemning, hvor både den unge og I som plejefamilie får sat ord på, hvad I forventer af hinanden, hvis I alle skal have det godt.**
- **Sørg som udgangspunkt for, at reglerne ikke er strengere end de regler, som jævnaldrende unge har. Hvis de er det, kan det opleves som forskelsbehandling, og det kan føre til unødvendige konflikter.**

Trivsel og udvikling i familiepleje

Langt de fleste unge er glade eller meget glade for at bo hos deres plejefamilie. Ifølge undersøgelsen gælder det 9 ud af 10 af de unge, som blev anbragt inden teenage-årene. For de unge, som først blev anbragt som teenagere, er tallet 8 ud af 10.

Hvilke personer føler unge i familiepleje sig mest knyttet til?

Når de unge i undersøgelsen skal fortælle, hvem de føler sig særligt knyttet til, nævner 62 procent deres plejemor.

Hvis der ses isoleret på unge, der først er blevet anbragt i familiepleje som teenagere, giver 42 procent udtryk for, at de er særligt knyttet til deres plejemor, hvilket viser, at også teenageanbragte kan knytte sig til deres plejefamilie.

”... alle de her familieting får jeg med. Og så får jeg utrolig meget støtte, både til skolen og til økonomi og til... jamen, hjælp til hvis jeg har drengeproblemer eller hvis jeg har nogle problemer med mine venner, eller... jamen, de [plejefamilien] er der bare, de er der altid.” Sanne, 21 år

77 procent af de unge i familiepleje svarer, at de altid føler sig som en del af den familie, som de bor i pleje hos, mens 19 procent svarer "nogle gange". Kun 3 procent føler sig ikke som en del af familien, og 1 procent svarer "ved ikke". Flere plejeforældre giver udtryk for, at når det lykkes for dem at få skabt en tillidsfuld relation og få den unges fortrolighed, så oplever de, at den unge i højere grad bliver modtagelig for deres omsorg og støtte. Det kan som nævnt være svært for den unge – især i begyndelsen – at bo i en anden familie, men med den rette støtte og hjælp bliver de fleste unge glade for at bo i en plejefamilie.

”... den jeg snakker mest med om mine problemer, det er nok min plejemor.”
Caroline, 15 år

ANBEFALINGER

- **Det er vigtigt, at den unge oplever at blive holdt af. Mange plejebørn higer efter at blive elsket lige så højt som plejefamiliens egne børn. Vær særligt opmærksom på, at I ikke forskelsbehandler den unge og jeres biologiske børn. Tag eksempelvis også plejebarnet med på ferie, hvis de biologiske børn skal med.**

Skole og uddannelse

Flere af de unge fortæller, at der ikke har været megen hjælp at hente til skolegangen, mens de boede hjemme hos deres forældre. Nogle har tidligt haft et stort voksenansvar i hjemmet, hvorfor det har været svært at koncentrere sig om lektierne. 53 procent af de unge oplever, at de er blevet bedre til at passe deres skole og lave lektier, efter de er flyttet ind hos plejefamilien. Når man spørger plejeforældrene, om de oplever, at de kan understøtte den unges skolegang, giver 9 ud af 10 plejeforældre udtryk for, at det kan de.

Undersøgelsen viser, at en god plejefamilie kan være med til at understøtte den unges skolegang, for eksempel ved at interessere sig for emnet og ved at have fokus på den unges lektielæsning.

[Hvis jeg ikke var kommet i familiepleje], ved jeg, at jeg slet ikke var kommet så langt, altså i skolen, [...] fordi dengang, der var altid noget, jeg var ked af, så jeg kunne slet ikke koncentrere mig i skolen.” Sakura, 16 år

ANBEFALINGER

- **Det er væsentligt, at I som plejefamilie fokuserer på de styrker og kompetencer, som den unge kan have erhvervet sig i forbindelse med tidligt voksenansvar og mange udfordringer i livet – frem for med en forventning om, at der er mange ting, den unge ikke kan.**
- **Fremhæv den positive adfærd, som I ser hos den unge – det kan nemlig også have en positiv indflydelse på den unges skolegang og faglige udvikling.**
- **Oplever I som plejefamilie, at det kan være svært at give den rette hjælp og støtte i forhold til den unges skolegang og uddannelse, så tal med jeres familieplejekonsulent eller sagsbehandler. Måske kan den unge have behov for særlig støtte eller lektiehjælp.**

Søskende er også betydningsfulde

42 procent af de unge fortæller, at de er særligt knyttet til deres søskende. En stor del af de unge har oplevet mange af de samme ting som deres søskende, og de har derfor lettere ved at dele deres tanker og bekymringer med dem end med andre. Undersøgelsens resultater understreger derfor også vigtigheden af, at plejeforældrene bakker op og hjælper med at sikre, at plejebørn har tæt kontakt til deres søskende.

Jeg føler mig helt klart rigtig tæt på min søster, fordi... hun har selv boet i pleje, og kender min holdning til min mor og far.” Sakura, 16 år

ANBEFALINGER

- **Hvis jeres plejebarn har søskende, og de ikke er anbragt sammen, så hjælp dem med at se hinanden jævnligt eller vedligeholde kontakten på anden måde. Selv om den geografiske afstand kan være stor, er det vigtigt, at søskende ses jævnligt.**

Normalitet og ensomhed

Mange anbragte unge føler sig anderledes end deres kammerater, stræber efter normalitet og føler sig ind i mellem ensomme. Ifølge undersøgelsen handler det ikke så meget om, at de bor i en plejefamilie, men mere om årsagen til at de ikke bor hos deres biologiske forældre. Nogle af de unge kan være bange for at blive sat i bås med deres forældre, og det kan være svært for dem at dele deres inderste tanker og følelser med andre, der ikke har oplevet det samme. Kontakten til søskende har derfor stor betydning for disse unge.

Undersøgelsen peger også på, at det for mange kan være positivt at mødes med andre anbragte unge, som de kan dele deres historier med. Det kan være med til at minimere mistrivsel hos den unge.

... i starten tænkte jeg bare, at jeg var det eneste barn i hele verden, der ikke boede hos sin mor og far...” Peter, 15 år

ANBEFALINGER

- **Vær opmærksom på, hvordan den unge har det, og om den unge har venner.**
- **Tal med den unge om muligheden for at indgå i netværksgrupper med andre anbragte børn og unge.**
- **Foreslå også den unge at læse *Når man bor i en anden familie*, som er en lille, letlæst bog skrevet af nuværende og tidligere plejebørn, der deler deres tanker og gode råd i forhold til at bo hos en plejefamilie. Bogen kan downloades fra hjemmesiden centerforfamiliepleje.dk/ungebog**

Ud over omsorgen og interessen fra plejeforældrene lægger de unge vægt på at have et tillidsfuldt forhold til deres plejefamilie. Når tilliden er opbygget, mener de unge, at det er vigtigt at kunne tale med plejeforældrene om deres problemer. 43 procent af de unge i undersøgelsen fortæller det altid eller for det meste til deres plejeforældre, hvis de er kede af det. 33 procent af de unge fortæller sjældent eller aldrig deres plejeforældre, at de er kede af det.

ANBEFALINGER

- **Det er overordnet jeres ansvar at søge at skabe åbenhed og tillid i relationen til den unge. I skal som plejeforældre tage initiativ til at tale med den unge, hvis I mærker, noget er galt. I skal ikke forvente, at den unge kommer til jer.**
- **Afviser den unge jer – så sørg for at fortælle, at I altid er der for den unge. Vær opmærksom på, at det ofte er lettere at tale om de svære ting, når man ikke er ophidset eller vred.**

Unge med etnisk minoritetsbaggrund

En stor del af de københavnske teenagere, der er anbragt i familiepleje, har etnisk minoritetsbaggrund, og langt de fleste er anbragt i etnisk danske familier. Undersøgelsen viser, at de fleste unge trives i plejefamilien, selv om der også kan være særlige udfordringer forbundet med at være i pleje hos en dansk familie og have etnisk minoritetsbaggrund.

Mange af de unge ønsker på den ene side at være ”danske” og på den anden side at forblive en del af deres egen familie og kulturbaggrund. Nogle af de unge føler sig samtidig pressede af deres forældres ønsker til deres adfærd – for eksempel i forhold til påklædning og religiøse handlinger. De unge kan blive frustrerede, hvis forældrene ikke støtter dem i deres bestræbelser på at være ”danske” og eksempelvis ikke billiger, at de bliver konfirmeret.

... jeg har aldrig været ligesom alle de andre, fordi jeg altid har set anderledes ud og haft andre problemer, så hvis jeg blev døbt og konfirmeret, så kunne jeg være ligesom alle andre.” Sakura, 16 år

Undersøgelsen viser, at det er vigtigt, at både forældre, plejeforældre og den unge selv får den nødvendige støtte og hjælp til at tackle disse udfordringer, så der tages hensyn til alle parter. Den unges egne ønsker bør veje tungest, men det er også i den unges interesse, at der ikke unødigt opstår konflikter.

ANBEFALINGER

- **Vær opmærksom på og støt den unge i, at man godt kan være ”dansk” og ”normal”, selv om man går med tørklæde eller ikke spiser svinekød.**
- **Hjælp den unge med at se, at det ikke er forældrenes kultur, der er årsag til anbringelsen, men derimod deres specifikke problemstillinger.**

- **Omtal aldrig forældrenes oprindelsesland og baggrund negativt, og undgå tilsvarende nedladende omtale af andre personer med etnisk minoritetsbaggrund.**
- **Drøft etiske dilemmaer med jeres familieplejekonsulent eller sagsbehandler, så det ikke bliver jeres personlige holdninger til forældrenes kultur og baggrund, der kommer til at afgøre, hvordan den unge håndterer eventuelle modstridende ønsker og behov.**

Forældresamarbejdets betydning

Undersøgelsen viser, som andre undersøgelser, at et godt samarbejde mellem de biologiske forældre og plejeforældre har stor betydning for plejebarnets trivsel under anbringelsen. I denne undersøgelse blev de unge spurgt om, hvad der ville være vigtigt for dem, hvis de selv kunne bestemme, hvilken plejefamilie de skulle bo i. Her svarede hele 42 procent af de unge, at det er vigtigt, at plejefamilien taler pænt om deres forældre.

”Jeg føler mig ligesom en klemt lus, fordi mine plejeforældre [...] kan slet ikke acceptere alt det, min mor siger. Og min mor synes, at det er totalt urespektabelt, at de ikke har nogen respekt for alt det, hun synes [...] og så er jeg bare sådan lige midt i midten, og jeg ved ikke rigtigt, hvad jeg skal gøre, [...] det er så svært at være mig.”
Sakura, 16 år

Samarbejdet mellem biologiske forældre og plejeforældre kan være svært, men det er vigtigt, at plejefamilien altid er motiveret for at samarbejde med forældrene – også selv om det til tider kan være vanskeligt.

ANBEFALINGER

- Som plejeforældre er det vigtigt, at I anerkender de biologiske forældre og omtaler dem på en respektfuld måde.
- Vær åbne over for at tale med plejebørnene om deres bekymringer for, savn af og relationer til forældrene – uden at være fordømmende.
- Støt den unge i kontakten til forældrene. Udgangspunktet for kontakten skal være den unges egne ønsker.
- Nogle unge vil gerne have hjælp til at opsøge forældre, de ikke kender eller har kontakt med, mens andre unge har brug for hjælp til at sige fra over for forældre, der eksempelvis kræver mere samvær, end den unge har lyst til.
- Opstår der konflikter mellem jer som plejeforældre og de biologiske forældre, kan I med fordel involvere forvaltningen og bede om hjælp til at få konflikten løst.

Netværkspleje

De netværksanbragte teenagere giver i lige så høj grad udtryk for at trives, som de ordinært anbragte. Mange af de netværksanbragte teenagere har en tæt relation og stærk tilknytning til plejeforældrene, allerede inden de bliver anbragt, og det betyder, at de generelt ikke har det så svært i begyndelsen som de ordinært anbragte teenagere.

Der er flere andre fordele ved netværkspleje, men undersøgelsen viser, at der også kan være særlige udfordringer for såvel de unge som netværksplejeforældrene. Samarbejdet med de biologiske forældre kan være vanskeligt, og netværksplejefamilier efterspørger i højere grad end andre plejefamilier mere støtte og vejledning i forhold til at klare de dilemmaer og loyalitetskonflikter, der kan opstå mellem dem og den unges biologiske forældre.

Undersøgelsen viser, at det væsentligste for såvel netværks- som ordinære plejefamiliers tilfredshed med plejeforholdet er at modtage god og relevant støtte og rådgivning.

Neutral støtteperson

I forbindelse med Barnets Reform er det blevet et lovkrav, at kommunen forud for anbringelsen skal hjælpe barnet eller den unge med at finde en person i familien eller netværket, som kan udpeges til at være støtteperson under anbringelsen. I forbindelse med netværksanbringelser kan den unges netværk dog være tæt involveret i familiens konflikter, hvorfor det ofte vil være hensigtsmæssigt at hjælpe den unge med at finde en støtteperson, der står uden for denne personkreds.

Jeg har opgivet at snakke med min farmor og faster og så videre, fordi de snakker indbyrdes, når jeg fortæller dem noget, og så ringer de til hinanden...” Lajla, 17 år

ANBEFALINGER

- **Som netværksplejefamilie er det væsentligt, at I får den nødvendige støtte, råd og vejledning. Kontakt derfor kommunen, hvis I mener, I har brug for mere hjælp.**
- **Gør opmærksom på, at det bør være en person, som ikke er en del af familien, der skal være støtteperson for den unge.**
- **Som netværksplejefamilie skal I være opmærksomme på, at den unge ikke skal være vidne til eventuelle konflikter mellem jer og de biologiske forældre.**

Den unges rettigheder og inddragelse i egen sag

I Københavns Kommune føler de unge sig i overvejende grad inddraget i egen sag. 56 procent synes, at sagsbehandlere og andre fra kommunen altid eller for det meste lytter til de ting, de har at sige. 18 procent oplever, at de lytter en gang i mellem, mens 12 procent svarer, at de sjældent eller aldrig bliver hørt.

Det fremgår af undersøgelsen, at det har stor betydning for de unges trivsel, at de føler sig inddraget og har indflydelse på beslutninger om deres eget liv – for eksempel omfanget af samvær med deres forældre.

Flere unge giver også udtryk for, at der er emner, som de ikke har lyst til at blive inddraget i, herunder plejefamiliens vederlag og udgifter ved at have dem boende.

ANBEFALINGER

- **Støt den unges rettigheder. Eksempelvis:**
 - **Den unge skal inddrages i væsentlige afgørelser under anbringelsen.**
 - **Den unge kan fra 12 år og opefter klage over de afgørelser, som kommunen træffer, hvis han/hun er uenig i afgørelsen.**
 - **Den unge har ret til samvær med personer, som har betydning for ham/hende.**
- **Undgå at tale om vederlag og udgifter, når den unge er til stede.**

Overvejelser om fremtiden

Nogle af de unge i undersøgelsen giver udtryk for, at de er meget usikre på, hvad der skal ske, når de fylder 18 år. For eksempel om de kan blive boende i plejefamilien, eller hvor de skal flytte hen. Men med Barnets Reform fra 2011 har kommunen fået pligt til at begynde at forberede den unge på voksenlivet, allerede når den unge er 16 år, og som plejeforældre bør I gøre det samme.

ANBEFALINGER

- **Tal tidligt med jeres familieplejekonsulent eller sagsbehandler om, hvad der skal ske, når den unge fylder 18 år.**
- **Vær opmærksom på, at sagsbehandleren allerede, når den unge er 16 år, skal tale med den unge om, hvad der skal ske, når han/hun bliver 18 år.**
- **Tal med den unge om, hvad han/hun tænker vil være den bedste løsning for ham/hende, og hvad der skal til for at kunne klare sig selv som voksen – både socialt, økonomisk, uddannelses- og erhvervsmæssigt.**
- **Vær opmærksom på, at det for de fleste 16-årige er svært at forholde sig til, hvad der skal ske, når man fylder 18 år. For nogle unge i familiepleje gælder det, at de kan være bekymrede for, om de bliver smidt ud fra plejefamilien. Sørg derfor for tidligt at fortælle den unge, hvad I som plejefamilie kan tilbyde, når den unge fylder 18 år. Kan den unge for eksempel blive boende hos jer – enten til leje eller i form af efterværn? Og hvordan kan I hjælpe og støtte den unge i at flytte i egen bolig, hvis han/hun ønsker det.**
- **Som plejefamilie er det jer, der skal tage initiativ til at bevare kontakten med den unge, når han eller hun er flyttet.**

Dette inspirationsmateriale er en del af en serie, som også omfatter materialer til familieplejekonsulenter og sagsbehandlere samt rapporten *Teenagere i familiepleje – set fra anbragte unge og plejeforældres perspektiv*. Rapporten findes også i en forkortet udgave med fokus på *Konklusioner og anbefalinger*. Udgivelserne er baseret på en undersøgelse, som Videnscenter for Familiepleje har foretaget blandt anbragte unge og deres plejeforældre.

Videnscenter for Familiepleje er et kommunalt videnscenter forankret i Center for Familiepleje i Københavns Kommune. Videnscentret gennemfører undersøgelser og metodeudviklingsprojekter med det formål at udvikle og kvalificere arbejdet med at anbringe børn og unge. Videnscentret er kendetegnet ved at arbejde ud fra et stærkt børneperspektiv.

Du kan læse mere om undersøgelsen og downloade publikationerne på www.centerforfamiliepleje.dk

KØBENHAVNS KOMMUNE
Socialforvaltningen
2013

Støttet med midler fra:
EGMONT
Fonden